

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" (כ"ה ב')

שלועג עליו שאין לו מצוות ומלביש אותו בכלאיים, ורבי יוחנן סבר שמת הרי הוא חפשי מן המצוות וממילא אין בזה לעג ורק כשאדם אחר חי הולך עם טלית ותפילין אז נראה כאילו הוא לועג למתים אבל כשהמת עצמו עושה "עבירה" אין בזה חשש. ולכאורה גם כן אפשר להקשות שהרי כלאיים אינם נראים שהרי מדובר בחוט כלאיים שאבד וא"כ מדוע רבי ינאי אסר להלביש את הבגד למת לפי מה שפסק בשו"ע שכשהציצית או התפילין מכוסים אין חשש? ואפשר לבאר שלדעת רבי יוחנן כיוון שמצוות בטלות לעתיד לבוא א"כ ממילא לגבי המת עצמו אין שום גנאי כיוון שהוא כבר לא שייך יותר למצוות וכל החשש הוא מזה שאדם חי לועג למת ולכן כשהדבר מכוסה אין חשש. אבל לרבי ינאי כיוון שלעתיד לבוא כן יתחייבו במצוות א"כ גם כשמלבישים אותם באיסור יש בזה גנאי כיוון שלעתיד לבוא הם יחזרו להתחייב במצוות. וממילא גם בדברים שהם מכוסים יהיה גנאי כיוון שהמתים "רואים" ונלעגים.

ועפ"י זה מבואר שהשו"ע ביורה דעה פסק כרבי יוחנן שמותר לקבור בכלאיים כיוון שדבר שנסתר אין בו משום "לועג לרש" ולכן באורח חיים פסק שאם התפילין או הציצית מכוסים אין בהם "לועג לרש" אבל את המדרש תנחומא בפרשתנו אמר רבי ינאי והוא הרי סובר שגם בדבר שמכוסה יש משום "לועג לרש" ומשום כך אמר שדווקא על קבר של כהן עם הארץ מותר לאכול תרומה אבל כהן כשר יהיה אסור משום "לועג לרש" אע"פ שהתרומה אינה ניכרת. (גנא דפלפלי)

במדרש תנחומא מובא שתרומת כהנים היא כדי שיהיו בני תורה ואמר רבי ינאי כל כהן שאינו בן תורה מותר לאכול על קברו תרומה. בספר ברכת פרץ מבאר את דברי המדרש עפ"י דין הגמ' בברכות (יח). ששם נאמר: "לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא, ואם עושה כן עובר משום "לועג לרש". שיוצא עפ"י זה שגם יהיה אסור לאכול תרומה במקום שקבורים כהנים מדין "לועג לרש". ועל זה אמר רבי ינאי שדווקא כהנים כשרים שהקפידו על טהרה ואכלו תרומה בחייהם ממילא נאמר בהם במותם דין "לועג לרש" אבל כהן עם הארץ שגם בחייו לא אכל תרומה ממילא אין בו דין "לועג לרש" במותו ו"מותר לאכול על קברו תרומה".

ולכאורה קשה שהרי פסק בשו"ע שאם כיסה את הטלית והתפילין מותר להכנס לבית הקברות ואין בזה משום "לועג לרש" א"כ גם בתרומה כיוון שלא ניכר אם אוכל תרומה או חולין ממילא צריך להיות שיהיה מותר לאכול אפילו על גבי קבר כהן כשר? בגמ' במסכת נידה (סא). מובא שבגד שאבד בו חוט של כלאים, רבי ינאי סבר שאין קוברים בו את המת. ורבי יוחנן סבר קוברים. ונחלקו ר' יוחנן ור' ינאי שר' ינאי סבר שמצוות אינם בטלות לעתיד לבוא ולכן אין להלביש את המת בבגד של איסור, ורבי יוחנן סבר שמצוות בטלות והמת חפשי מן המצוות ולכן מותר להלביש אותו באיסור. ומבאר הקה"י שהטעם שרבי ינאי אסר זה לא כדי למנוע מהמת איסור לכשיקום לתחיה אלא כבר עכשיו יש סברא לאסור מצד לועג לרש

ז' באדר

ביום ז' באדר שהוא יום פטירת משה רבינו ע"ה אין מנהג אצלינו להתענות וגם אין עושים אז שום לימוד מיוחד.

זכר מחצית השקל

מה שנהגין בשאר קהילות ליתן לעניים קודם פורים "זכר למחצית השקל" לא נהגו בתימן כי חיוב זה אינו אלא בזמן בית המקדש.

אמירת ענו

מנהגינו שמוסיפים לומר "ענו גם בתפילת ערבית שקודם התענית וכן בשחרית של יום התענית ודלא כשאר קהילות.

הנחת תפילין במנחה

מנהגינו להתפלל מנחה של כל התעניות בתפילין, כדי להוסיף קדושה והכנעה ביום התענית וכן ע"י זה משלים למנין מאה ברכות וגם שע"י התענית יכול להשמר בגוף נקי

קריאה המגילה בציבור

בשעת קריאת המגילה מנהגינו שהשליח ציבור עומד לבדו וקורא ואין צריך שיעמדו שניים אחד מימינו ואחד משמאלו בשעת הקריאה.

מה מברכים? על:

לגבי ברכה אחרונה יש חילוק בין אכילה לשתיה:

חיוב אכילה: חייב לברך רק אם אכל שיעור כזית בתוך 4 דקות ואם אכל פחות מכזית או שאכל כזית ביותר מ-4 דקות לא יברך ברכה אחרונה.

חיוב שתיה: חייב לברך רק אם שתה רביעית (כחצי כוס חד פעמית) בפעם אחת, ולכן אם שתה בלגימות קטנות לא יברך ברכה אחרונה.

לפי זה מאכל או משקה שאין דרך לאכול ממנו כמות של חיוב ברכה אחרונה (כגון דבש, חמאה, מרגרינה וכדו') או שאוכלים או שותים אותו ביותר מזמן החיוב של ברכה אחרונה (כגון משקה חם או חריף או קר מאוד) אין מברכים עליו ברכה אחרונה גם אם כן אכל ממנו בכמות ובזמן של ברכה אחרונה.

ולכן על - וודקה / ויסקי / ליקר / עראק / בונדי

כיוון שאין דרך לשתות מהם רביעית בפעם אחת לא יברך ברכה אחרונה.

(עפ"י קונטרס "מה מברכים" שעתידי לצאת בע"ה בקרוב)

אליבא דהלכתא

מהלכות תענית אסתר ומקרא מגילה

לא יביאו לבית הכנסת קטנים ביותר שמבלבלים דעת השומעים.

ברב עם

י. מצוה מן המובחר לשמוע קריאת המגילה בבית הכנסת במקום שיש ריבוי אנשים משום דברוב עם הדרת מלך. ולכל הפחות ישתדל לשמוע אותה במניין עשרה ואם אי אפשר לקרותה במניין יקרא אותה כל יחיד לעצמו מתוך מגילה כשרה עם הברכות שלפניה ואפילו הברכה שלאחריה ואם אחד יודע לקרותה והשאר אינם יודעים יקרא זה שהוא יודע והם ישמעו ויוצאים ידי חובתם אף על פי שאינם עשרה.

צורת הקריאה

יא. כל הקהל יושבים בשעת קריאת המגילה ובכלל זה בזמן הברכות ורק הש"צ עומד מפני כבוד הציבור. ואין מנהיגו להעמיד שני אנשים אחד מימינו ואחד משמאלו רק הוא לבדו עומד. וקודם הברכות מנהיגו שהוא קורא פסוקים שתחילתם חסדי י"י אזכיר וגו' שתיקנום חכמי תימן הראשונים לזכרון הנסים שעשה עמנו המקום ברוך הוא מאז ומעולם וגם בזמן הזה וכן לעתיד לבא ומברך שלוש ברכות על מקרא מגילה שעשה נסים ושהחיינו. וביום מנהיגו שלא לחזור ולברך שהחיינו. ומתחיל לקרות וכל דף ודף שקרא אינו גוללו כספר תורה אלא פושטו כאגרת ומניחו לירד לצד הקרקע להראות הנס כך הוא מנהיגו ולא כהנוהגין לפשטה כולה קודם הקריאה ולכפלה דף על דף. והשומעים אינם צריכים לפשטה וכן הוא המנהג שאינם פושטים ולא נהגו כלל לעשות מטפחת למגילה כמו ספר תורה אלא אוחזין הגויל או הקלף בידיים.

נעימת הקריאה

יב. מנהיגו לקרות המגילה בנעימה עריבה ומהירה בדקדוק אותיותיה נקודותיה וטעמיה ובין פסוק לפסוק אין נושמים ואפילו בין פרשה לפרשה אלא מנעים בטעם שלפני סוף הפסוק ומסמין אותו לפסוק שאחריו. וכל זה גם בפסוקי חסדי וגו' שנוהגים לומר מקודם הברכות ופסוקי הגאולה שקורין הקהל יחד בקול רם אומרים אותן בנעימה יתירה ובמיתון הן הקהל והן הש"צ ואלו הן איש יהודי וגו' ויתלו את המן וגו' ליהודים היתה אורה ושמחה וגו' כי מרדכי היהודי וגו' ורבים נוהגים גם פסוק ומרדכי יצא וגו' ויש נוהגים גם פסוק כי גדול מרדכי וגו'.

בסיום הקריאה

יג. לאחר קריאתה גוללה כולה ומניחה לפניו ואח"כ מברך ברכת האל הרב את ריבנו וכו' ויש אומרים שיכול לגלול אחר הברכה ויש נוהגים שהש"צ נותנה לאחר לגללה בעוד שהוא מברך.

ברוך מרדכי

יד. אחר ברכה אחרונה אומר ארור המן והקהל עונים ברוך מרדכי על זו הדרך ג' פעמים אח"כ אומר ברוך מרדכי והם עונים ארור המן על זו הדרך ג' פעמים וכן ארורה זרש ברוכה אסתר ארורים אויבים ברוכים ישראל ומסיים וגם חרבונו זכור לטוב. ואמירת ארור המן בחטיפה ובקצרה וברוך מרדכי בנעימה ובאריכות וכן כולם.

לכוון לצאת יד"ח

טו. הקורא את המגילה צריך לכוון להוציא את כל השומעים וגם השומע צריך לכוון לצאת ולשמוע כל תיבה ותיבה שאפילו אם רק תיבה אחת לא שמע אינו יוצא ומכל מקום ראוי ונכון שיקנה כל אחד מגילה כשרה והדורה מהונו ומכספו וצריכים הקהל לשתוק ולכוון דעתם לקריאת הש"צ ואסור להם לקרות עמו מתוך ספר כגון המגילות הנדפסות בחומשים לפי שאין מגילותיהם כשרות כמגילת הש"צ רק תיבה אחת או יותר שלא שמע ממנו יקרא מיד מתור המגילה או הספר שלפניו אעפ"י שהם פסולים.

מזל אדר

א. משוננס אדר מרבים בשמחה וישראל שיש לו דין ודברים עם גוי ידון עמו בחודש זה שמזלו חזק.

ז' באדר

ב. ביום ז' באדר שהוא יום פטירת משה רבינו ע"ה אין מנהג אצלינו להתענות וגם אין עושים אז שום לימוד מיוחד.

תענית אסתר

ג. בימי מרדכי ואסתר נקהלו היהודים בשלשה עשר לחודש אדר לעמוד על נפשם ולהינקם מאויביהם והיו צריכין לבקש רחמים מאת ה' יתברך שיעזרם ומצינו שכאשר היו ישראל במלחמה התענו שיעזרם ה' ואם כן מסתמא גם אז בימי מרדכי ואסתר התענו ביום י"ג באדר ולכן קיבלו עליהם כל ישראל יום זה לתענית ציבור ונקרא תענית אסתר כדי לזכור שהבורא יתברך רואה ושומע תפילת כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו כמו שעשה לאבותינו בימים ההם.

הפטורים מתענית

ד. ומכל מקום אין תענית זו חובה כל כך כמו ארבע תעניות שכתובים במקרא, ולכן יש להקל בה לא רק למעוברים ומניקות ולחולה שאין בו סכנה וכן לילדת כל שלוש יום ואינם צריכים לפרוע התענית ביום אחר, אלא אפילו רק כואבי עינים אם הם מצטערים הרבה לא יתענו, אלא שהם צריכים לפרוע את התענית ביום אחר. וחתן וכלה בתוך שבעת ימי המשטה שלהם אינם צריכים להתענות וא"צ גם לפרוע אבל שאר הבריאים לא יפרשו מן הצבור ואפילו מי שהולך בדרך וקשה עליו התענית מכל מקום צריך להתענות.

תענית דחיה

ה. אם חל פורים ביום ראשון מקדימים להתענות ביום חמישי, ואדם ששכח ואכל ביום חמישי יתענה ביום ששי.

ההבדלה במוצ"ש

ו. כשחל פורים במוצאי שבת יש מצריכים לברך בורא מאורי האש קודם קריאת המגילה כדי שלא ייהנה מן האור בלא ברכה ואין מנהיגו כן, אלא מסדרין אותה אחר כך על הכוס עם שאר ברכות כבשאר מוצאי שבתות.

זכר למחצית השקל

ז. מה שנוהגין בשאר קהילות ליתן לעניים קודם פורים "זכר למחצית השקל" לא נהגו בתימן כי חיוב זה אינו אלא בזמן בית המקדש ומכל מקום בזמנינו טוב לעשות כן לחיזוק הישיבות ושאר מוסדות התורה הזקוקים לעזרה כי הם חיינו ואורך ימינו

חיוב נשים במגילה

ח. גם הנשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס ולכן צריכות הן ללכת לעזרת נשים שבבית הכנסת ואם אינן הולכות או שבעזרה אי אפשר לשמוע היטב מבלי לאבד אפילו תיבה אחת צריך לקרות לפניהן בבית בברכות תחילה וסוף וצריך להזהירן שלא יפסיקו בדיבור ושלא יסיתו דעתן כלל ונוסח הברכה להן הוא "על מקרא מגילה" כמו האנשים וברכה אחרונה אומר גם כשהיא אשה יחידית. ואם אינן נהרות, יקרא בלא הברכות.

חינוך הקטנים

ט. גם את הקטנים והקטנות חייבים לחנך שישמעו קריאת המגילה ומכל מקום

"ויקחו לי תרומה"

מעשה שהיה בתימן לפני הרבה זמן. באחד הכפרים הרחוקים והמבודדים חי יהודי ושמו הארון. הארון היה איש תם וישר מלא אמונה בה' ובתורתו אבל היה עם הארץ גמור, כי בילדותו התייתם מהוריו ולא היה מי שילמד אותו.

ואפילו קרוא וכתוב לא ידע, דבר שאינו מצוי בין יהודי תימן. אפשר לומר שפרט לתפילה אינו יודע כלום. הארון היה מתפרנס ע"י מכירה של אגוזים, בכל יום הוא היה יוצא ליער מטפס במיומנות על העצים הגבוהים וקוטף אגוזים. הוא פרנס את משפחתו בכבוד ואפילו הצליח במשך הזמן לחסוך שלוש מאות ריאל (סכום מכובד באותם ימים). יום יום הוא היה משכים בנץ היה מתפלל בדבקות ואח"כ היה פונה לעבודתו.

פעם אחת בשבת פרשת תרומה דרש המארי בבית

הגיע למדבר השומם ולפתע הוא מבחין בעץ גדול עם ענפים גבוהים וירוקים. הארון לא ידע שעץ זה משמש כעבודה זרה שאליה באים גויים מדי יום... הוא התיישב מתחת לעץ ונרדם. כשהתעורר הבחין שכבר שקעה החמה והוא לא יספיק לחזור לביתו, ולכן טיפס במיומנות על העץ הגדול וחזר לישון. והי בבוקר כשעה קלה לפני זריחת השמש, הגיע אדם כשהוא רכוב על חמורו ועצר סמוך לאילן. האיש הוציא ארבעה כיכרות לחם והניחם לפני העץ, אחר כך לקח חרב גדולה הניח לפניו כיכר אחד וקרא בקול: זה אברהם העברי שביזה את תרח אביו ושבר לו את כל הפסלים. ומיד הכה עם החרב על הכיכר וחתך אותו לשניים והשליכו לפני העץ. ושוב לקח כיכר שני וקרא בקול: זה יצחק שביזה את ישמעאל אחיו, ומיד היכה עם החרב על הכיכר וחתך אותו לשניים והשליכו לפני העץ. שוב לקח כיכר שלישי ואמר: זה יעקב שרימה את אחיו וגזל את ברכתו, ושוב חתך את הכיכר לשניים והשליך מתחת לעץ.

לאחר שנח מעט לקח את הכיכר הרביעי, הרים את החרב בידו והתחיל לצעוק: זה אלהי היהודים שברא את השמים ואת הארץ... כשראה הארון שהוא מתכוון להכות עם החרב כמו שעשה לשאר הכיכרות התחיל לצעוק בקול: עצור! עצור! הוא "חייב" לי שש מאות ריאל...

כששמע האיש את הצעקות הנשמעות מתוך העץ, מרוב בהלה נפל ומת... הארון המתין זמן מה על העץ, וכשראה שהאיש לא זז ירד מהעץ בחן את האיש וכשראה שהוא מת לקח את חמורו והתחיל לרכב לכיוון ביתו. בדרך עצר אותו אדם עשיר וביקש לקנות ממנו

את החמור הוא סיפר לו שהסוס שהיה לו ברה, ואין לו כיצד לשוב לביתו. הארון ניצל את המקרה וביקש מהעשיר שש מאות ריאל תמורת החמור (סכום עצום בשביל חמור ששוויו כמאה ריאל) ספר העשיר את כל כספו ובסך הכל היה לו "רק" ארבע מאות ושבעים ריאל הארון הסכים, ומסר לעשיר את החמור תמורת ארבע מאות ושבעים הריאל, כשפתח את השק שהיה על החמור הבחין לפתע בצרור קטן. כשפתח אותו ראה שהוא מלא במטבעות. הארון התחיל לספור וכשסיים הגיע בדיוק למאה ושלושים ריאל... וכך חזר הארון לביתו שמח ומאמין שכל דברי המארי אמת ויציב וכך המשיך לתת עוד ועוד צדקה והעשיר עושר רב. זהו שנאמר: "וצדיק באמונתו יחיה".

הכנסת דרשה ארוכה על מעלת הצדקה, ובין השאר אמר המארי שמי שנותן לצדקה עשרה ריאל, הקב"ה מחזיר לו עשרים. משום מה היה נדמה להארון שהוא לא שמע נכון, ולמחרת פנה אל המארי ושאל אותו: האם המארי אמר שמי שנותן לצדקה עשרה ריאל הקב"ה מחזיר לו עשרים, כלומר כפול? כן! - ענה לו המארי. כששמע הארון את דברי המארי, שמח מאוד וחשב לעצמו הנה מצאתי דרך להכפיל את חסכוני ע"י שאני יעשה עסקה עם הקב"ה. מיד רץ לביתו הוציא את כל חסכונו בסך שלוש מאות ריאל וחזר בריצה אל המארי ומסר לו את הכסף כדי שיחלק אותו לעניים. הארי חזר לביתו כשהוא שמח וטוב לב על העסקה המוצלחת שעשה...

עברו מספר שבועות וחג הפסח קרב ובא והארון מחכה ומצפה מתי יחזיר לו הקב"ה את שש מאות הריאל שהוא "חייב" לו כדברי המארי. הגיע פסח והארון נאלץ ללוות כספים לצרכי החג. באחד הימים, לאחר הפסח החליט הארון לצאת למדבר להתפלל לפני הקב"ה ו"לתבוע" ממנו את "חובו".... הוא

להבין לשל ולליצה...

באיזה צבע היה ה"תנלת"?

תשובה: רש"י

האם נהגו לעשות

זכר ל"מחצית השקל"?

אפי' מנהג תימן

בין הפותרים תערך בע"ה הגרלה פתרונות ניתן למסור בפלא' 052-7660189 בין השעות 19:00-21:00 בלבד.

הצנכים בהג'לה מס' 1 :

ינון? מארי מאלקד וא. אקוק מרחובות.

הצנכים בהג'לה מס' 2 :

אחמן דחבס מכני כרק ויסי קטרי מאלקד.

אדא קל סא פי ידך / חביבך
יכאצמך. אם הצטמצם מה שבידך, אהובך
ישנאך.

אלוהד מן כל שי - גיד. מידת שימוש
סבירה מכל דבר - טובה.

איחיון תגרב צאחבך? סאעת
סציקך. אימתי תנסה חברך? בשעת מצוקתך.